

Başkanımız Kamacıoğlu ile beraberindeki heyet Güzelyurt ve Lefke'de üye ziyareti yaptı

Başkanımız Ali Kamacıoğlu ve beraberindeki heyet, 16 Mart'ta Güzelyurt ve Lefke'de bazı üyelerimizi ziyaret ederek, hem sektörel hem de genel sorunlar hakkında görüş alışverişinde bulunuldu. Başkana ziyaretlerinde Yönetim Kurulu üyesi ve Sekreteri Sila Eziç, Oda Genel Sekreter Doğa Dönmezer, Oda Sanayi Bölgeleri Sorumlusu Ahmet Yeltekin ve İletişim Sorumlusu Hüseyin Ezgin eşlik etti.

Güzelyurt'ta Kalyoncu Ltd. narenciye paketleme tesisinde narenciye ihracatçılarıyla bir araya gelen heyet burada sektörün sorunları ve çalışmaları hakkında bilgi aldı. Yaşanan sıkıntıların neler olduğu ve sektörün beklentileri Başkan ile beraberindeki heyete aktarıldı. İhracatçılar, iş gücü istihdamında uygulanan ağır bürokrasi ve harçların yüksekliğinden şikayet etti.

İkinci durak ise, Kalkanlı yolu üzerinde bulunan Kıbrıs, Meyve, Sebze İşletmecilik

Ltd.'e (Cypfrux) oldu. Burada İşletme Müdürü Cemal Redif ve ihracatçı Yaşar Akpolat ile görüşüldü. Görüşmede sektörün yaşanan pandemi, Rusya-Ukrayna savaşının narenciye ihracatı üzerindeki etkileri ile işçi eksikliğinin sıkıntıları konuşuldu. Başkan ve beraberindeki heyet daha sonra Lefke'ye geçerek, Yeşil Lefke tesislerinde şirket direktörleri ile bir araya geldi.

Ziyarette, zeytin ve zeytinyağı üretimi konuları görüşüldü. Sofralık siyah ve yeşil zeytin çeşitleri ile zeytinyağı üretimi yapan tesis, aynı zamanda ihracat da gerçekleştiriyor.

Görüşmede zeytin tahlillerinde yaşanan sıkıntılar ile ülkeye yurt dışından gelen sofralık zeytinin üretici üzerindeki olumsuz etkileri konuşuldu. Ziyaretler sonunda elde edilen bilgiler üzerinden yapılacak değerlendirmelerle sorunların çözümü için gerekli çalışmalar başlatıldı. Bu tür ziyaretler önümüzdeki günlerde de bölge bölge gerçekleştirilecek.

Boş vermişliği boş verin!

Hüseyin EZGİN / Editör Sayfa 2'de

Yeşil Hat Ticaretinin Gelişimi

Asya BEYAZ - Sude MUTLUEL Sayfa 4'de

FİF, yerli sanayi ve "koruma"

Belgin ÖZOĞUL Yönetim Kurulu Danışmanı Sayfa 6'da

Sanayi, İstihdam, Yerli Ürün Kriz ve Fırsatlar

Erçin TEKAKPINAR Sayfa 7'de

Yeni Hükümete Notlar ve Neden Yerli Malı Kullanmalıyız?

Mustafa Ümit ERSÖZLÜ KTSO Asbaşkanı Sayfa 8'de

Hellim ve yoğurt yapımında süt hijyeni

Kemal ÖZTÜRK KTSO Belgelendirme Müdürü Sayfa 11'de

Boş vermişliği boş verin!

Hüseyin EZGİN / Editör

Yeniden merhaba. Artan basılı yayın maliyetleri nedeniyle aylık sanayi bültenlerimize bir süre ara vermek zorunda kaldık. Ancak gelen talepler doğrultusunda 3 ayda bir de olsa daha dolu içeriğe sahip bülten yayınlamaya

karar verdik. Son iki yıldır dünyada yaşanan pandemi ve bunun nedeni olarak kabul edilen ekonomik kriz dalgası, bizim gibi küçük ülke ekonomilerini çok daha derinden etkilediği bir gerçek. Buna bir de ek olarak son aylarda TL'nin değer kaybı da eklenince ekonomik sıkıntı içinden çıkılmaz gibi bir hale büründü. Ama öyle olmamalı. Kıbrıslı Türk sanayiciler daha önce de söylediğim gibi gerilla savaşı vererek hayatta kalıyor. Ülkemiz üretim açısından hiçbir dönemde kolay veya rahat olmadı. 19 yılı bir fil odada tam 26 yıldır sanayicilerle iç içeyim. Bazen geçmiş yıllardaki oda yayınlarına bir göz atıyorum da, sorunların temelini pek değişmediğini görebiliyorum. Dünkü konular bugünkülerle aynı; girdi maliyetleri, koruma-fon, bürokrasi, dış satım sıkıntısı, ulaşım, döviz, ucuz kredi, sanayi bölgeleri gibi...

"Eskiden daha iyiydi" veya "Bugün artık bu sorun yok" diyebileceğimiz radikal, köklü bir değişime rastlayamazsınız.

Ama son aylarda sıkı sık kapasite raporu için ziyaret ettiğim üyelerde sıkıntılardan dolayı bir "Boş vermişlik" var. Bu gerçek anlamda çok tehlikeli bir tutum. En büyük yan etkisi ise; verimliliğin ve üretim kalitesinin düşmesi, üretimden kopma, anormal normal kabul etmek, en sonunda da vazgeçmek olarak sonuçlanır. Kıbrıslı Türk sanayiciler yıllardır bu sorunların savaşını vererek bugünlere geldi. Bu sorunlarla savaş bu mevcut aksak yürütme ve statüko sürdüğü sürece de devam edecek. Döviz yine artacak, girdi maliyetleriyle yine boğuşacaklar, bürokrasi yine boğacak, ucuz krediyi bulmakta yine zorlanacak, organize olmayan bölgelerde her türlü sorunla yine uğraşılacak. O zaman bu boş vermişlik ne? Boş vermişliği boş verme zamanı aslında şimdi. Üretimini her şeye rağmen ayakta tutma savaş becerisi olan Kıbrıslı Türk sanayicileri yılmış görmek çok üzücü. Sorunları sıralamaya kalksak sayfalar sığmaz. Bugün üretim yapmanın önündeki engelleri sıralamaya kalksak, kapağı kilit vururuz. Üretimde yaşanan sıkıntıları siyasi erkin çözeceğine bel bağlayıp bekleysek batırız. Peki ne yapmalı? Her zaman yaptığımızı. Gerilla savaşına devam. Dünyada bunca ekonomik sıkıntı içerisinde üretim yapmayı beceren sayılı toplumlardanız. Bu becerimize ve kendimize güvenmeyi asla bırakmamalıyız. Boş verin boş vermişliği. İnanca bu günleri de atlatacaksınız. Üretime her şeye rağmen inadına devam...

Başkanımız Kamacıoğlu ve beraberindeki heyet Medef Defence Ltd.'i ziyaret etti

Haspolat Kirli Sanayi Bölgesi'nde bulunan ve fişek üretimi yapan Medef Defence Ltd'i Başkanımız Ali Kamacıoğlu ve beraberindeki oda profesyonelleri 18 Mart'ta ziyaret ederek çalışmalar hakkında bilgi aldı.

Medef Defence LTD Direktörü Salih Zeki Avcı başkan ve beraberindeki heyete, gerçekleştirdikleri üretim ve yaşadıkları sıkıntılar konusunda bilgi aktardı. Avcı, çok büyük uluslararası savunma fuarlarına katıldıklarını ifade ederek, "Buralarda çok yüksek ücretler ödeyerek fuarlara katılıyoruz. Ancak

fuvar teşviki bizim için çok düşük kalıyor" dedi. Salih Zeki Avcı, yeni fabrika inşaatı konusunda da sıkıntılar yaşadıklarını dile getirdi. İhracattan kaynaklı devletten yüklü miktarda alacağı da olduğuna değinen Avcı, "Ben bu alacağımı elektrik mahsuplaşmaya hazırım" diye konuştu. Başkanımız Ali Kamacıoğlu Avcı'yı, gerçekleştirdiği başarılı yatırımlardan ve ihracatından dolayı kutladı. Başkanımız Kamacıoğlu, üreticiler platformu oluşturarak, ekonomide özel sektörün daha etkin rol alabilmesi için yapılan çalışmaları anlattı.

KTSO: "Hükümet üretimi bitirmeye mi karar verdi?"

Peş peşe yapılan elektrik ve akaryakıt zamlarının artık kabul edilebilir bir yanı kalmamıştır. İki ana girdi kalemine yapılan fahiş zamlar akıllara "Hükümet üretimi bitirmeye mi karar verdi?" sorusunu getiriyor.

Odamızın 11 Mart'ta yayınladığı basın bildirisi şöyle:

"Acımasız bir şekilde yapılan bu zamlar üretime son vermekle eşdeğer olduğu gibi, domino etkisiyle halkın alım gücünün de yıkımıdır. Defalarca üretim girdi maliyetlerine zam konusunda temkinli davranılması, artışların kaçınılmaz olması durumunda, bunun sürece yayılması ve makul olunması konusunda yaptığımız uyarılar maalesef geldiğimiz noktada dikkate alınmamıştır. Böylesi bir ortamda, istikrar ve sürdürülebilir bir ekonomiden bahsetmek artık ne kadar mümkün olabilir. Elektrik ve akaryakıtta yapılan zam oranları üretimin altından kalkabileceği bir ortamı bertaraf etmiştir. Peş peşe yapılan astronomik zamlar, piyasada

"panik zam furyası"nı tetiklemiştir. Bu panik yerli yersiz fiyat artışlarıyla iç enflasyonu daha da tırmandıracaktır. Zammı maaş zamlarıyla karşılamak dahi kısır döngü içinde çırpınmaktan başka bir işe yaramaz hale gelmiştir. Hiçbir üretim sektörünün böylesine yıkıcı zamları kaldırabilecek güce sahip değildir. Üreticiler artık maliyetlerini hesaplayamaz noktaya gelmiştir. Her geçen gün üretmek, ürettiğin satabilmek imkansızlaşırken, halkın bu ürünleri satın alması da aynı oranda zorlaşmaktadır. Sabrın ve bıçağın kemiği zorlamaya başladığı, geleceği belli olmayan, karanlık bir yola doğru gitmekteyiz. Yönetenlerin toplumun tüm kesimlerinden gelen uyarıları önemseyerek, çok dikkatli adımlar atmasının zamanı çoktan gelmiş ve hatta geçmektedir. Sürekli artan hammadde ve enerji fiyatları, tedarikte yaşanan sıkıntılar ve halkın alım gücünün düşmesi gibi savaş dönemlerinde yaşanabilecek sıkıntılarla baş başa kaldığımızı göstermektedir. Gerekli adımlar atılmadığı takdirde bundan sonraki talebimizin ötenazi olmasını mı istiyorsunuz?"

Özaktürk
Trading

Construction

Direktör: Ahmet ÖZAKTÜRK

*yeni bir yaşam
için temelleri
atıyoruz*

05338684946 - 05338684946

GİRNE BUFAVENTO CADDESİ LADEN SİTESİ NO:2 ÇATALKÖY GİRNE

Yeşil Hat Ticaretinin Gelişimi

Asya BEYAZ - Sude MUTLUEL

Yeşil hat ticareti 2021 yılında yüzde 33'lük bir büyüme oranıyla 6,1 milyon Euro'ya ulaştı. Bu rakam 2008'den bu yana (elektrik satışları hariç) en yüksek ikinci zirveye ulaştı. Yeşil hat ticaretinin toplam hacmi ise tüzüğün uygulanmaya girmesinden bu yana 80,895,032 € ulaşmıştır. Yeşil Hat ticareti 2004 yılından bu yana geçerli olmasına rağmen, ada içi ticaret son 17 yılda olduğu gibi hala önemli ölçüde sınırlı kalmakta, çeşitli idari, politik ve psikolojik engellerle karşılaşmaktadır. Sadece belirli sayıda malın sınırı geçebilmesi önemli bir sınırlayıcı faktördür.

Tablo'ya elektrik satışları dahil edilmemiştir.

AB Komisyon ve KTTO'nun Yeşil Hat Ticaretine ilişkin raporları, mal çeşitliliğinin 15 yıldaki artışa işaret etmektedir. Ada içi ticaret ürünlerine en son EPS köpük, çelik profil, çelik kapı ve alüminyum profil dahil edilmiştir. Plastik satışları %15 azalsa da, toplam ticaretin %23'ünü kapsayan en çok işlem gören ürün plastik ürünler olurken, bunu prefabrik konteynerler, ahşap mobilyalar, inşaat malzemeleri ve taze balıklar takip etmiştir. Bunlar kuzeyden güneye yapılan toplam satışların % 84'ünü (5,1 milyon euro) oluşturmaktadır. Ayrıca bir yıl içinde soğan satışlarının% 400 oranında artmasıyla gıda sektöründeki satışlar %59 oranında büyümüştür. . Diğer yandan, patates, kolokas, karpuz, karnabahar, marul ve fasulye satışı yapılmamış ve nar satışları % 77 oranında düşmüştür. Patates satışlarındaki ani bozulmanın mevsimsel sorunlardan kaynaklandığı bildirilirken, diğer sebze ve meyvelerin düşmesinin temel nedeninin yeni AB denetimlerine tabi hale gelmeleri olduğu bildirildi.

Ayrıca, Yeşil Hat Tüzüğünde İşlenmiş Gıda (zeytin yağı, helva vb.) ürünlerinin sınırı geçmesinde herhangi bir engel bulunmazken, güney makamları sağlık kaygıları bahanesiyle işlenmiş gıdaların geçişine izin vermemektedir. İşlenmiş Gıdalar'ın Yeşil Hat ticareti Kapsamında Satışının Sağlanması Yeşil Hattan daha çok ürünün geçmesi Üretimimizi arttırarak ekonomimizi güçlendirmemize katkı sağlayacak niteliktedir. Son gelişmeler, Yeşil Hattan yeni ürünlerin geçirilebilmesi ve iki taraf arasındaki ticaretin sürekliliğini sağlanması için kuzeyde sürdürülebilir bir mekanizmanın kurulmasının önemine

dikkat çekmektedir. Geçmişte bu tür mekanizmalar için girişimler olsa da, taraflar arasında henüz bir anlaşmaya varılamadı.

Yeni sınır kapılarının açılması trafiği rahatlatıp yol güvenliğini artırırken ticarete ve dolayısıyla ülke ekonomisine direkt katkı sağlayacak bir gelişmedir. Haspolat bölgesinde yeni bir sınır kapısının açılması ulaşım süresini ve maliyetlerini düşürecek. Üretimimizi arttırarak ekonomimizi güçlendirmemiz Yeşil Hat'a daha çok ürünün girişine bağlıdır. Kıbrıs Türk ve Rum işletmeleri arasındaki ticarete yaşanan teknik sorunların çözümü karşılıklı güveni arttırarak ticari ilişkilerin güçlenmesini sağlayıp, yatırımcılar için güven verici bir çevre yaratabilir. Bu kapsamda ortak bir tahkim otoritesi kurulmalıdır. ayrıca Ödemelerin Rum tarafından türk tarafına aktarılma kapasitesinin geliştirilmesi ve Rum ve Türk şirketleri arasında banka havalesi tesislerinin kurulması ticaretin kolaylaşmasını sağlayacaktır. 2021 yılının Nisan ayında Hellim'in Yeşil Hat Tüzüğüne dahil denetime tabi ürünler kategorisine eklenmesi Kıbrıs türk ekonomisi için çok önemli bir adım olsa da, tescilin alınması ve Yeşil Hat üzerinden ilk satışların yapılması aşılması gereken birçok engel var. Ayrıca Hellim üretimde ortaya çıkan peynir altı suyunun ekonomiye geri dönüştürülmesi için bir ortak tesis kurulabilir. Şu anda bu suyun doğaya dökülmesi önemli boyutlarda çevresel zarar oluşturmakta hemde hellim/peynir üretiminin tam potansiyeline ulaşımını engellemektedir. Ortak bir tesis yeni bir hammaddeyi ekonomimize kazandırarak üretimimizi arttıracaktır.

Vidalı kompresör ve jeneratörde kaliteli,
özel servis hizmetini sizlerle buluşturuyoruz...

Her güçte jeneratör bakım, tamirat
ve satış hizmeti verilmektedir.

Her marka vidalı kompresör ve
jeneratör yedek parçası mevcuttur.

Her güçte vidalı kompresör servis,
bakım ve satışıımız bulunmaktadır.

Her güçte temiz su hidroforları ve
atık su pompaları bulunmaktadır.

Belgin OZOGLU
Yönetim Kurulu Danışmanı

FİF, yerli sanayi ve “koruma”

Kuzey Kıbrıs ekonomisi, mevcut ithalat-ihracat dengesi sürdürülebilir yapıda değildir.

Diğer taraftan ise, bazı yerli sanayi ürünlerimizin iç tüketiminin çok üzerinde üretim kapasitesi bulunmakta ve mevcut kapasitesini

kullanamamaktadır. Sonuç olarak yurt dışına sermaye çıkarken yerli sermayenin israfı söz konusu olmaktadır. Son dönemde dünya pazarlarında önemli ihracatçı ülkeler, gerek diğer ülkelerin

uyguladıkları kısıtlamalar ve yasaklar, gerekse de kendi üretim fonksiyonları bileşenlerinden kaynaklanan darboğazlar (işgücü, hammadde, ara mamul, fabrikaların kapanması gibi) nedeniyle kendilerinden beklenen ihracatı yapamamışlardır. Bu durum çoğu ülkede tedarik zincirlerinin bozulmasına yol açmış, ulusal üretim kapasitesinin ve tedarik zinciri güvenliğinin ne kadar önemli kavramlar olduğunu tekrar gündeme getirmiştir.

Vergi ve fonlar her devletin, kendi iç dengesini ve sosyal adaletini korumak maksatlı geliştirilmiş enstrümanlardır.

2011 ve 2021 (Kasım) döneminde KKTC Mali Bütçesi içinde Fiyat İstikrar Fonu Gelir-Gider kalemleri, aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

Fif gelir ve giderleri

	FİF GELİRLERİ	FİF GİDERLERİ
2011	349.140.803	96.196.351
2016	525.201.998	132.189.106
2020	863.674.739	189.897.740
2021	611.501.654	198.203.874

Kaynak: Maliye Bakanlığı

2020 yılında 122 üründen FİF geliri elde edilmiştir. Toplam FİF gelirinin yüzde 94,4'ünü oluşturan ve en yüksek paya sahip ilk 26 ürün aşağıdaki tabloda özetlenmiştir;

Ürün	(%)
kurşunsuz benzin	24,54
sigara	23,45
euro dizel	17,14
salon arabaları	6,29
yerli sigara	4,48
bira	3,39
pipo tütününü	2,8
alkollü içki	2,5
mobilya	1,26
temizlik malzemeleri	1,12
çimento	0,95
taşıma araçları	0,94
lpg gaz	0,84
peynir	0,79
puro	0,62
hava tüfeği	0,44
yenilen meyvalar	0,39
dondurma	0,36
cips	0,35
et ürünleri	0,33
meyve suyu	0,26
meşrubat	0,26
boyalar	0,26
içme suları	0,24
tuvalet kağıdı	0,23
makine yağları	0,21
TOPLAM	94,44

Kaynak: Maliye Bakanlığı

Aşağıdaki tabloda KTSO Genel Sekreteri Sayın Doğa Dönmezer'in çalışmasında 2020 yılında FİF başlıca gelirleri arasında akaryakıt, tütün ürünleri, motorlu taşıt araçları ve alkollü ürünlerin gelmekte olduğu ve toplam gelirin %87'sini oluşturduğu, yerli ürünlere konu FİF gelirleri ise toplam gelirin yaklaşık %9'unu oluşturduğu saptanmıştır.

	FİF GELİRİ	% PAY
Yerli Ürünler	77.252.703,52	8,94
Alkollü Ürünler	53.982.709,49	6,25
Tütün Ürünleri	266.470.627,57	30,85
Akaryakıt Ürünleri	363.676.862,18	42,11
Araba/Araç	68.026.056,43	7,88
Diğer	34.265.779,36	3,97
Toplam	863.674.738,55	100

Kaynak: Maliye Bakanlığı

Yerli üretimin ülkenin sürdürülebilir ekonomik performansındaki katkısı düşünülerek yeni ekonomi politikaları oluşturulmalıdır. Başka bir deyişle, ekonomik anlamda her açıdan kendi kendine yetebilen bir ülke için yerli üretime çok ciddi önem verilmesi beklenmektedir.

Erçin TEKAKPINAR

Sanayi, İstihdam, Yerli Ürün, Kriz ve Fırsatlar

Bir ülkenin gücünün en önemli göstergesi sanayi alanındaki gelişmişliğidir. Sanayide istihdamın yüksek olması, sektörün gelişmişliğini ve ekonomik kalkınmada oynadığı rolü göstermektedir.

Her ne kadar KKTC'de sanayi işletmeleri küçük ve orta boy işletmelerden oluşuyor olsa ve daha çok turizm ve iç tüketime yönelik sektörlerden oluşsa da bu durum ülkemiz için de geçerlidir. KKTC'de işgücü piyasasına ilişkin resmi veriler, KKTC İstatistik Kurumu tarafından her yıl yapılmakta olan Hanehalkı İşgücü anketlerine dayanmaktadır. Dolayısı ile bu yöndeki değerlendirmeler ve tartışmalar genellikle bu rakamlar üzerinden yapılmaktadır. Bu anketlerde KKTC'de istihdam edilenler tarım, sanayi, inşaat ve hizmetler olarak dört ana sektör altında ayrı ayrı incelenmekte olup bu veriler o sektörlerdeki istihdam durumunu net bir şekilde ortaya koymaktadır.

Ekonomi politikasının en önemli amaçlarından biri ekonomik büyümenin gerçekleşmesidir. Bu anlamda, üretim imkânlarının dışı doğru genişlemesi şeklinde tanımlanan iktisadi büyümenin gerçekleştirilmesi, işsizliğin azaltılması ve toplum refah seviyesinin artması için önemli bir ön koşuldur.

KKTC'de ki Sanayi sektörü ekonomik büyüme, işsizliğin azaltılması ve refah seviyesinin yükseltilmesi için lokomotif bir rol alıp ekonomik kalkınmaya katkı sağlayabilir. KKTC ekonomisi üzerinde yapılan bazı araştırmalar bu varsayımı doğrulamaktadır.

2018 yılında yapılan akademik bir çalışmada elde edilen sonuçlara göre; Tarım sektöründe meydana gelen %1 oranındaki bir artış GSYİH'yı %0,14 oranında, Sanayi sektörü gelirlerindeki %1 artış GSYİH'yı %0,26, İnşaat sektörü gelirlerindeki %1'ik artış GSYİH'yı %0,117 oranında ve hizmetler sektörü gelirlerinde meydana gelen %1 oranındaki artış ise GSYİH'yı %0,009 oranında artırdığı tespit edilmiştir. Dünyadaki örneklerde bunu doğrulamaktadır aslında

ekonomik büyüme ile sanayileşme ve sanayi üretimi arasındaki ilişkiyi inceleyen çok sayıda çalışma ekonomik büyüme ve sanayi üretimi arasında gerek tek yönlü gerek çift yönlü bir etkileşim olduğunu ortaya koymaktadır.

Sanayi Sektörünün ve yerel üretimin yani yerli ürünün önemini görmek için ithalat-ihracat rakamlarına bakmak çoğu zaman bazı ipuçları ve genel bir fikir vermektedir.

Sektörler	2021	2020	2019	2018	2017	2016
Sanayi	8,7	10,2	10,0	9,1	9,2	9,8
Tarım	3,6	3,1	4,1	2,7	3,6	3,6
İnşaat	9,6	7,6	7,9	7,0	7,6	8,2
Hizmetler	78,2	79,1	78,1	78,1	79,6	78,4
Ücretsiz	12,2	7,2	14,2	14,0	14,1	17,3
Aile İşçileri						

Tablodan da görüleceği üzere Sanayi sektörünün istihdama olan etkisi son yıllarda bir miktar artmış fakat pandemi nedeniyle 2021 yılında düşmüştür. Ancak içinde bulunduğumuz covid19 pandemisinin etkisini azaltmaya başladığı bu yıl itibarı ile yeni bir ivme kazanacağı ve yükseleceği yönünde işaretler alınmaktadır.

Ben yeşil hat tüzüğü kapsamında yapılmakta olan ihracat rakamlarının ve ithalattaki düşmeyle birlikte iç tüketim ve turizm sektörünün yeniden talep yaratmasıyla belli sektörlerin lokomotif bir rol olarak sanayi sektöründe istihdam oranının artmasını sağlayacağını ön görmekteyim.

Aslında bu veriler işgücü verileri gibi görünse de ülke ekonomisinin genel yapısının durumunu anlatan sektörlerin gelişim yönünü gösteren temel araçlar niteliğindedir. Buradan yapılacak analizle ülke ekonomisinde izlenecek stratejiler geliştirilebilmektedir.

Ülkemize ait çeşitli ekonomik göstergeler içerisinde bence en anlamlı olanı ithalatın ihracatı karşılama oranıdır. Söz konusu gösterge Kuzey Kıbrıs için 2019 yılında %5.17 2020 yılında ise %8.1 gibi oldukça düşük bir orandır. Bu gösterge hem durumun vahametini ortaya koymakta hem de halen bazı fırsatların bulunduğunu göstermektedir. Ekonomisinin büyük bir kısmı ithalata dayanan, üretim girdileri ve tüketim malları büyük oranda ithalat yoluyla sağlanmakta olan KKTC'de TL'nin döviz karşındaki değer kaybının, üretim maliyetleri ve ürün fiyatları üzerinde etkili olduğu bu günlerde doğru planlama ve sistemli bir çalışma ile ülkedeki sanayi sektörünü yani üretimi ve yerli ürün imajını geliştirmenin dolayısı ile belli sektörlerde ithalatı azaltacak alternatif yerli ürünlere talep yaratmanın en akıllıca ve proaktif politika olacağına inanmaktayım. Çünkü her kriz mutlaka bazı fırsatları da beraberinde getirmektedir. Ben buna canı gönülden inanıyorum.

Mustafa Ümit ERSÖZLÜ
KTSO Asbaşkanı

Yazı Dizisi

Yeni Hükümete Notlar ve Neden Yerli Malı Kullanmalıyız?

Bu soruya yanıt aramadan önce uzak olmayan bir geçmişten günümüze ekonomik süreçlere kısaca bakmamız gerekir. 1980'de

yükselişe geçen küreselleşme dalgası, her türlü engeli yıkıp, ne bulduysa önüne katarak, ekonomilerin en kılcal damarlarına bile sirayet etmişti. Ele avuca sığmaz bir hale bürünen küreselleşme trendi devletlerin birçok gücüne ortak olmuştu. Gümrük duvarları neredeyse tamamen ortadan kalkmış, üretimin nerde gerçekleştiği sorgulanmadan, hatta bazıları için hangi ülke vatandaşı olduklarının bile önemi kalmamıştı. Küreselleşmenin hayatımızı farklı açılardan kolaylaştırdığını ve ona renk kattığını inkar edemeyiz.

Çok çeşitli mal ve hizmete kolaylıkla erişebilir hale gelinmiş; eskiden çok pahalı olan birçok ürünün fiyatı büyük oranlarda düşmüş, fikirler çok kolay şekilde paylaşabilir duruma gelmişti. Başka ülkelerin olanaklarına belli ölçülerde ortak olma durumuna gelinmişti. Ancak küreselleşmeyle birlikte birçok acı tecrübe ve deneyim de yaşandı. Gelişmekte olan ülkelerin 90'larda yaşadıkları krizler ve dünya genelinde bozulan gelir/servet dağılımı bunalar bir örnektir. Bu acı tecrübelerin belki de en sarsıcı olanı 2008'de yaşanan küresel finans kriziydi. Küreselleşme trendi, yaşanan finans krizinden sonra belirgin bir şekilde farklılaştı. Uluslararası ticaretin büyüme hızı yavaşladı, doğrudan yabancı yatırımlar azaldı. Küresel tedarik zincirlerinin uluslararası ticaretten aldığı pay azalmaya başladı ta ki, ABD ile Çin arasında Ocak 2020 de imzalanan ticaret anlaşmasına kadar.

Küresel ekonomi kısa süreliğine de olsa rahat bir nefes alacak dendiği noktada korona virüs krizi patlak verdi. Modern ekonomi tarihinde daha önce görülmemiş tarzda bir şokla karşı karşıya kaldık. Böylesi büyük bir şokun küresel ekonomik sistem üzerinde uzun vadeli etkilerinin olması kaçınılmaz hale geldi. Bu değişimin yaşanacağı alanlardan biri de hiç kuşkusuz küreselleşme olacaktır. Ancak iletişim ve ulaştırma teknolojilerinin geldiği noktada korona virüs salgını sonrasında küreselleşme yok olmayacak. İnsanların bazı konforlarından ve alışkanlıklarından vazgeçmesi artık çok kolay değildir. Küreselleşme yaşamaya devam edecek; ancak şekil değiştirmek zorunda kalacaktır. İşin aslı zaten son on yıldır sürmekte olan eğilim, korona virüs salgını ile birlikte daha belirgin ve keskin hale gelmiştir.

Tam dünya korona virüs sürecine alışmaya, toparlanıp nefes alıp gevşemeye geçtiği sırada Avrupa'nın göbeğinde, geleceği tüm dünya düzeninin yeniden dizayn edileceği yeni bir Rusya - Ukrayna krizi ortaya çıktı. Bu duruma kriz dedik ama bu bir savaş ve dünyayı nereye götüreceği belli olmayan bir savaş. Bütün dünya düzeni değişecek ve tüm kartlar yeniden dağıtılacak. Henüz dünya ekonomisine yönelik etkileri ortaya çıkmasa bile, ekonomi çevrelerinin iddia ettiği gibi tüm dünya ekonomisini uzun bir süre derinden sarsacak bir kriz. Savaş ile birlikte eskiden hızına yetişilemeyen küreselleşme, şimdi daha ağır başlı bir role bürünmek zorunda kalacaktır. Savaş ile birlikte tedarik zincirleri, enerji tedarik yöntemleri yeniden tasarlanacak. Korumacı önlemler sıklaşacak;

ülkeler yerli üretime daha fazla önem verecekler; devletin ekonomideki rolü artacaktır. Bu yaşananlar ile birlikte küresel tedarik zincirlerinin bölgesel dağılımında ciddi bir kırılma yaşanması kuvvetle muhtemel görünüyor. Çin, küresel imalat sanayi üretiminin önemli bir kısmını tek başına gerçekleştiriyordu. Rusya Avrupa'nın enerji tedarik yaptığı başlıca ülke konumundaydı. Korona virüs salgını ve bugünkü savaş dünyanın bir ülkeye üretim ve tedarik alanında bu kadar bağımlı olmasının doğurabileceği riskleri göstermiş oldu. Çok uluslu şirketler, önümüzdeki süreçte üretim tesislerinin ve yatırımlarının bir kısmını Çin'den alıp kendi ülkelerine ve farklı coğrafyalara taşımayı daha ciddi şekilde düşmeye başladıklarını biliyoruz. Küresel üretimin belli bir oranı, akıllı otomasyon teknolojileri sayesinde gelişmiş ülkelere geri dönebilir.

Amerika ve Avrupa menşeli çok uluslu şirketlerden bazıları, üretimi uzun bir aranın ardından yeniden kendi ana yurtlarına kaydırabilirler. Avrupa ihtiyacı olan özellikle tahıl, yağlı bitkiler ve enerjiye olan taleplerini yeniden kendi ülkelerine bağlamanın yollarını arayacaktır. Ancak bu süreçten faydalananak gelişmekte olan ülkeler de olacaktır. İmalat sanayinde üretim yelpazesi geniş, beşeri sermayesi yüksek, lojistik altyapısı kuvvetli ve coğrafi avantajları fazla olan gelişmekte olan ülkeler, küresel üretim noktalarında yaşanabilecek bu değişimi kendi lehlerine çevirebilirler. Bu süreç içerisinde ülkeler, somut yatırım fırsatlarını ortaya koyarak iş ortamının iyileştirilmesine yönelik yapısal reformları hızlandıracağı ve korumacı önlemleri sıkılaştırdığı öngörülebilir. Belli ki ülkeler yerli üretime daha fazla önem verecekler; devletin ekonomideki rolünü artıracak özellikle ilaç, tıbbi cihazlar, hijyen ürünleri, kimya, gıda, tarım, yenilenebilir enerji, robotik ve 3D yazıcı sistemleri ile yeni dönemde çok daha fazla ön plana çıkmaya çalışacakları gerçekçi bir öngörüdür.

Dünyada yaşadığımız bu konjonktür çerçevesinde 'Yerli Malı veya Yerel Üretim' neden önemlidir? Diye tekrar sorarsak, en basit tanımıyla yerli üretim bir ülkenin sürdürülebilir ekonomik performansında ne kadar önemli olduğu en son yaşamış olduğumuz korona virüs pandemi sürecinde anlaşılmıştır. Yerli üretimin ekonomiye nelerin kattığı ve kazanıldığı net olarak bilinir hale gelmiş, fayda maliyet analizi değerlendirmesi yapılmış ve toplumun büyük bir kesimi bunu kabul etmiş ve farkındalığına ulaşmıştır. Bu noktada ülkemiz için yapılması gereken çok iş vardır ve düzenlemelere gereklidir.

Üretimi artırmak için gerçek anlamda çalışmalara ihtiyaç vardır. Bu noktada ortama uygun söylemlerle hareket etmeden, gerektiğinde ciddi ve kararlı duruş sergilenmez ve radikal kararlar alınamaz ise 'üretim' hedefine ulaşmak mümkün olmaz. Konu basit bir denklem değildir, bunun hakkında ikna olup kafa karışıklığı ortadan kaldırılmadan davranış sergilenirse 'Yerli üretim' içi boş bir kavram ve slogandan öteye gitmez, tıpkı ülkemizde bu güne kadar olduğu gibi. Yerli üretim yaparak, öncelikle yerli üretimi tükettiğimizde ne olursa? Fazla üretimi ihraç ettiğimizde ne olur? Üretmeyip sadece ithal edersek ne olur, bu sayede kalkınabilir miyiz? Kalite, denetim, haksız rekabet ne demektir? Amaç bir

ürünü dünyanın en ucuz ürünü olarak üretmek mi? Katma değer nedir? Çarpan etkisi nedir? Paranın olabildiğince yurt içinde kalması ve dönmesi ne anlama gelir? Tüketici bilinci, tüketici hakları, tüketicinin seçme hakkı nedir? Yerli üretimin GSMH ve Kişi başı Milli Gelire etkisi nedir? Tüm bunlara bakmak gerekir. Bu yüzden basit tanımlamalarla karmaşık gibi görünen kavramları açıklayıp hatırlatalım, amaç kimseye ekonomi dersi falan vermek değildir, elbette konunun çok iyi uzmanları vardır ve daha iyi anlatabilirler. Taraflı ancak algı operasyonu yapmadan, rakamlar ve bilimsel verilerle yerli üretimi ve ekonomiyi basit tanımlamalarla anlamaya çalışalım ki, yerli üretimin ekonomiye ne kattığını, neresinde olduğunu, neden önemli olduğunu, konunun sadece ekonomik ve mali tarafıyla değil aynı zamanda sosyal, tarımsal, doğal kaynaklar ve turizm yönüyle, bunların birbirleriyle ilişkileri, potansiyelleri ve politikalarıyla da çok yakından entegre olduğunu görelim anlayalım, bilenlere ise tekrar hatırlatmış olalım.

Konumuz 'üretim' olduğu için, basit tanımlamalarla konuyu açalım. Öncelikle 'Üretim' olması için en temel ekonomik kavramların olması gerekir. Bunlar; Teşebbüs, Emek, Sermaye ve Doğal Kaynak olduğu biliniyor. Bu dört kavram bir araya gelerek insan ihtiyaçlarını karşılayan mal ve hizmetlerin elde edilmesi ya da başka deyişle bir nesnenin tüketime uygun hale getirilmesi sonucu ortaya çıkar ki bu 'üretim'in kendisidir. Üretimin devamında insan ihtiyaçlarının karşılamak amacıyla üretim yapılan mal ve hizmetlerden faydalanmaya da 'tüketim' diyoruz.

Üretilen mal ve hizmetlerin tüketilmesi için de bir gelire ihtiyaç vardır. 'Gelir' ise üretime yapılan katkılarının karşılığında elde edilen değerlerin para veya mal cinsinden miktarına diyoruz. Gelirin tüketilmeden gelecekte kullanmak üzere ayrılması da 'tasarruf' diyoruz. 'Üretim'in meydana gelmesi için; emeğin geliri-ücret (maaş), doğal kaynağın geliri- kira (rant), teşebbüs geliri -kâr, sermaye geliri- de faiz diyoruz. Tüm bunların bir yıl içerisinde yarattığı toplam parasal değere ise GSMH diyoruz. Bu durumda GSMH yı artıran en büyük etken üretim olduğu görülmektedir. İşte bu yüzden yerli üretim ve yerli malı kullanmalıyız ki GSMH ve ona bağlı kişi başına Milli Gelirimiz, yani satın alma gücümüz ve refahımız artmış olsun.

İthalatın ihracattan fazla olması durumunda doğal olarak, dışa bağımlılık, işsizlik, fakirlik ve göçün artması kaçınılmazdır. Gelirlerin sürekli ithal ürünlere harcanması dış ticaret açığı ortaya çıkarır. Bu açığı kapatmanın yolu ise borçlanmaktır. Borç bağımlılık yaratır aynı zamanda borçla alınan ürünün niteliğini de, kalitesini de, fiyatını da hatta neleri alabileceğinizi veya alamayacağınızı da borcu veren belirler. Gelişmeyi hedefleyen bir ekonomi için öncelikle kendi kaynaklarına dayanmak, var olan kaynakları etkili ve verimli bir şekilde üretime dönüştürmek asıl hedef olmalıdır. Bu çerçevede üretimde 'Verimlilik', tüketimde ise 'Bilinçli Tüketicilik' kavramının önemi ortaya çıkmaktadır.

Son yıllarda tüm dünyayı saran küresel ekonomik yavaşlama ile birlikte halen yaşanmakta olduğumuz pandemi süreci, KKTC açısından 'Yerli üretimin' önemi bir kez daha ortaya çıkarmış ve bir farkındalık yaratmış gibi görünmektedir. Buna paralel eldeki kaynaklarla akılcı bir üretim yaparak verimlilik ve kaynaklarını akılcı bir şekilde kullanarak, tüketmek olarak özetlenebilecek bilinçli tüketiciliğin birbirleri arasındaki ilişkisi de önemle değerlendirilmelidir.

Küresel büyük ekonomiler karlılıklarının artması ve sürekliliğinin sağlanması için toplumların geleneksel tüketim alışkanlıklarının değiştirilmesi ve onlarda yeni tüketim alışkanlıklarının ortaya çıkması

için her türlü fırsatı değerlendirip çalışmaktadır. Bu ise küresel kapitalizmin olağan üstü propaganda, halkla ilişkiler ve pazarlama yöntemleriyle; moda, marka, imaj, reklam, gibi araçları kullanarak modern yaşam söylemiyle kapitalist kültürün yaymasını zorunlu ve gerekli kılmakta, böylece tüketicinin evrensel Seçme Hakkı adeta kuşatma altına alınmaktadır. Oysa serbest pazarda kural olarak tüketim ile ilgili tutum ve davranışlar da, serbesttir. Dolayısıyla, ulusal ekonomiye olumlu katkıları olabilecek bir yerli malı-ürünü politikasının ortaya koyulabilmesinde tüketici bilincinin önemi kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. ABD'de bir sivil toplum örgütü olarak etkinliğini sürdüren "Amerikan Malı Al" organizasyonu Amerikalılara şöyle seslenmektedir; "Unutmayın ki, her Amerikan malı satın aldığınızda okul, yol, köprü, polis ve yangın istasyonları, sosyal hak ve güvenlikler, Amerikalılar için iş imkanları da satın almış olursunuz. Tüm Amerikalılar bilmelidir ki, duyarsızlık sonucunda ulusal sağlığımız bozulur ve modern ekonominin sonu başlar". Bu sözler dünyanın en gelişmiş ekonomisi açısından bile yerli malı kullanımının ne derece önemli olduğunu en açık bir şekilde ortaya koymaktadır.

KKTC gibi zayıf ekonomisi olan ve gelişmekte olan ülke ekonomilerinin, küreselleşme olgusundan en az zararla çıkabilmesinin önemli dayanaklarından birisi de; Öncelikli tercihini yerli mallarından yana koyan gelişmiş bir tüketici bilinci oluşturmaktadır. Ancak, bunun tek taraflı platonik bir tercih olmasını önlemek ve yerli malını topluma mal etmek için tüketicilerin yanı sıra asıl devlet politikaları ve en önemlisi yerli malını üreten sanayiye-sanayiciye de önemli görevler düştüğü bir gerçektir. Doğaldır ki tüketiciye her şart altında, baskı kullanarak "Yerli malı al" denilemez. Bu noktada konunun üretici yönünün devreye girmesi, sanayicinin de; Tüketici haklarını öngören, tüketici odaklı bir üretimle ürünün kalitesini ve fiyatını dünya ile rekabet edebilir noktaya getirmeye çalışması gerekmektedir. Böylece yerli üretim rekabeti sağlayabilecek. Rekabet, kalite ve verimliliği, kalite ve verimlilik ise ürünün rekabet şansını yükseltecektir.

Ancak bu noktada tüm sorumluluğu sanayici ve üreticiye yüklemek de haksızlık olur. Bu noktada 'devletin' üzerine düşen görevleri ve üreticinin maliyetine olumsuz etki eden faktörleri ortadan kaldırması gerekmektedir. Bütün koşulların yerine getirildiği varsayımından hareketle yerli malı kavramına güncel bir tanım getirmekte fayda vardır. Buna göre; Ülkemizde tüketici haklarına, çalışan haklarına ve çevreye saygılı bir şekilde verimlilik ve kalite esaslarına uygun olarak üretim yapan, vergisini ödeyen, ülkemizde katma değer bırakan firmaların ürettiği mallar yerli malıdır diyebiliriz. Bu anlamda yerli malı kullanımıyla elde edilecek her kaynağın ekonomiye geri döndürülmesi; bunların yatırıma dönüştürülmesi sağlanması halinde yeni istihdam olanaklarının ortaya çıkacağının bilinci çok önem arz etmektedir. Ülkemizde nüfus her yıl artmaktadır.

Buna paralel olarak iş gücü arzı da artmakta ve her yıl işgücü piyasasına yeni insanlar akmaktadır. Oysa KKTC ekonomisi artan işgücünü absorbe edecek oranda büyüdüğü söylenemez. Bu nedenle işsizlik kronik bir göç problemi olarak karşımızdadır. Tüm bunlara karşısında ticaret verilerimize göre; 2019 yılında KKTC'de ihracatın ithalatı karşılama oranı %5.1 iken, Güney Kıbrıs'ta bu oran %38.3, Malta'da ise %50.5'dir. Bu veriler ortada dururken halkın refahını üretimde değil, ithalatta görmek akıl tutulmasından başka bir şey değildir.

Ticaret verilerimize göre; ithalatımızın ihracatımızı karşılama oranı % 5.17 seviyelerindedir. Ekonomik performansımızın bu

kadar zayıf ve zafiyetine karşın; her türlü malı ithal etmekten de geri durmuyoruz. Üretim maliyetlerimiz ve standartlarımız eşit olmadığı halde sözde 'ucuzluk' yaratacağız gerekçesiyle ithalatı artırmak için her yol denenmektedir. Oysaki birçok ürünü üretme kabiliyetimiz vardır veya üretebilmekteyiz. İthalatlarımız içerisinde hızlı tüketim malları, yakıt, taşıt araçları, meşrubat, içki, balık deniz mahsulleri, konfeksiyona kadar her şey vardır. Büyük miktarda süt ve hellim üretimimiz olmasına karşın süttan peynire ve her türlü hayvansal ürünün ithalatı yapılmaktadır. Çoğu zaman sebze, meyve, kabuklu yemiş temizlik ve inşaat malzemeleri 'ucuz' niyetine ithal edilmektedir. Oysaki ürün talep tercihi önceliklerimizi yurt içinde üretilen mallardan yana kullanılmış olsak, ürünlerin yurt içinde üretilmesiyle, mevcut üretim kapasiteleri en etkili bir şekilde kullanılabilir olsak, buna paralel talep artmasıyla yeni yatırımlarla yeni iş alanları açılmış olacak, başta istihdam olmak üzere büyümeye ve ülke ekonomisine önemli katkılar yapabilecektir. Öncelikli tercihini yerli malı tüketiminden yana koyan gelişmiş bir tüketici bilinci oluşursa neler olur;

Dışa bağımlılık ve borç yükü azalır ve para ülkemizde kalır başka ülkelere gitmez. Ülkemizde kalan para ile yatırım yaparak, fabrikalar ve işyerleri açarak üretimi artırabiliriz. Yeni Fabrikaların açılması ve üretimin artırılması ile istihdam olanağı sağlanacağı için işsizlere iş bulunmuş olur. İstihdam sağlanması ve işsizlere iş bulunması tüketicinin alım gücü artırması yanında devletin Vergi, harç ve sosyal kurumlara akacak gelirlerle ülke ekonomisi katkı sağlamış olur. Üretimin artması fiyatların, enflasyonun düşmesi ve ucuzluğun sağlanması sonucu ekonomi canlanır. Ekonominin canlanmasıyla üretici sermaye birikimi sağlamış olur böylece vergi mükelleflerinin kazancının ve gelirinin artması sonucunu çıkarır, aynı şekilde devletin de vergi gelirlerinin artışına neden olur.

Devlet bütçesinin açık vermemesi olanağı ortaya çıkar. Devlet bütçesinden sağlık, eğitim ve sosyal güvenlik harcamalar ile diğer kamusal hizmetlere daha çok ödenek ayrılabilir. Sosyal barışın, demokrasinin gelişmesine ve güçlenmesine katkı sağlar. Çalışanların daha iyi ücret alabilmeleri olanağı sağlanacağı için kendi devlet ve yönetimine vatandaşlar tarafından güven ve saygı oluşur. Devletin güçlenmesine, ülkemizin bağımsızlığının ve egemenliğinin korunmasına olanak sağlar. Daha kaliteli, daha sağlıklı, daha güvenli malların üretilmesine olanak sağlanması halinde işsizliğin düşürülmesine, gençlerimizin yurtdışına göçünün azaltılmasına olanağı ortaya çıkmış olur. Toplumsal gönencin ve huzurun sağlanabilmesine katkı sağlanacağı için sosyal ve kültürel gelişmemize olanağı sağlanır.

Yerli-ulusal malı- üretimi seçmeye özen gösterebilecek ve ekonomik büyümede, ülkenin iç kaynaklarına dayanması olanağı toplumsal dayanışmayı, sektörler arası uyum ve işbirliğini getireceğinden toplumsal barışa da önemli katkı sağlayacaktır. Dünyadaki ekonomik ve siyasal çalkantılardan en alt düzeyde etkilenmiş olunur. Firmaların üretimlerini geliştirerek yurtdışında da var olabilmeleri için kaynak ve bilgi birikimlerinin artar. İthal edilen bir ürün, tüketim malı veya gıda ürünleriyle başka bir ülkenin işçisine iş sağladığı bilinmelidir. İthal edilen her malın bedelinin % 80 'ni kadar bir kaynağın yabancı ülkelere ekonomisinin gelişmesi ve belki de ARGE çalışmalarına katkı sağlayan kaynak olduğunu bilinmelidir.

Bilincin yerleşmesi için tüketicilere küçük yaşlardan itibaren yerli malların kullanmasını özendirerek önlemlerin ve eğitimin verilmesi ve kamu spotlarının yapılması gerekmektedir.

Sonuç olarak serbest ekonomilerde "Tüketim ile ilgili tutum ve davranışların bizzat tüketiciden gelmesi, tüketim eyleminin dikte edilemeyeceği" gerçeği karşısında, gelişmekte olan ekonomilerin, küreselleşme olgusundan en az zararla çıkabilmesinin en önemli dayanağını gelişmiş bir tüketici bilinci ve hareketi oluşturacağını söyledik. Bu noktada KKTC üreticisinin "Tüketici haklarına saygılı, verimli bir üretim ile kaliteyi yükseltip fiyatlar aşağıya çekerek rekabet gücünü artırması"; tüketicinin ise "Tüketimden gelen gücü ile ulusal üretimi desteklemesi" gerekmektedir. Bu hareketin başarılı olabilmesi için devletin kontrolünde bulunan ve üretim maliyetlerine etki eden unsurlardaki maliyetleri düşürmesi özetle; üretimi teşvik etmesi, altyapı, enerji, ulaşım ve finans konularında üreticiye fayda sağlaması gerekmektedir.

Diğer yandan tüketici ve üreticiyi bir araya getirecek güçlü bir sivil inisiyatif ile desteklenmesi ve bu bağlamda her yaş ve konumdaki geniş tüketici katmanlarının eğitilerek bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Bağımlılığı yaratan ekonomik politikalar yerine kontrollü serbest piyasa ekonomisi ve planlı/planlanmış kalkınma ve teşvik modelleri geliştirilmelidir. Anlatmaya çalıştığım, geçmişte özel sektörün güçsüz ve tecrübesiz olduğu 1980-90 yıllarında devlet tarafından kurulmuş verimsiz ve pahalılık yaratan, içerisine ekonomik olmayan istihdamlarla yüksek maliyetler oluşturulmuş, verimsiz ve hantal kamunun at oynattığı ülke üzerine yük olmuştu KİT modelleri değildir.

Ancak ekonomik ve siyasal gerçeklerden hareketle yaşanan coğrafyamıza özgü modeller oluşturabilir. Bu özelden hareketle eldeki kaynakların kıtlığı da göz önünde bulundurularak ve bunların doğru ve verimli olarak kullanılması daha da bir önem kazanmaktadır. Yatırım yapılabilecek alanların saptanması, mukayeseli avantajlarımızın dikkatle incelenmesi, en çok ithal edilen ürünler yerine konabilecek ürün ve ikame ürünlerin saptanması gerekmektedir. Ülkemizin geleceğiyle ilgili master planlarına göre büyümesi öngörülen ve doğabilecek taleplerin hesaplanması, tüm bunları yaparken yatırımcıların birbirleri arasında oluşabilecek haksız rekabet olasılığına karşı meydana gelebilecek ve güçlü sermaye ile tekelleşmenin oluşmaması çok dikkat edilmesi ve incelenmesi gereken diğer önemli konulardır.

Bazı büyük iş kollarında yap- işlet- devret modelleri ile birlikte harmanlanmış, siyasetten arındırılmış ekonomik modeller geliştirilebilir. Bunun yanında asıl hedef küçük ve orta ölçekli sanayi ve tarımsal işletmeleri birleştirecek, kooperatifleşme yönüyle desteklenmesi önemle dikkate alınacak 'devlet politikalarını' olmalıdır. Bu modellerle marka, imaj, ambalaj gibi birçok unsur faydalı hale gelebilecektir. Üretim teknolojisinin gelişmesi ve verimliliğin artması için üniversite -üretici -sanayici koordinasyonunun sağlanması önemle üzerinde durulması gereken diğer başka bir önemli noktadır. Üniversitelerin ve sanayicilerin içinde olacağı ARGE etkinliklerine ayrılan kaynakların artırılması ve üreticilerle eşgüdümün sağlanması gerekmektedir. Tüm bunlar yapılır ve planlanırken ülkedeki STÖ'lerin bilgi ve deneyimlerinden faydalanmak ve onların işaretleri dikkate alınması gerekmektedir.

Kemal ÖZTÜRK
KTSO Belgelendirme Müdürü

Hellim ve yoğurt yapımında süt hijyeni

Dünya Sağlık Örgütü'ne göre hijyen, sağlığın korunması ve hastalıkların yayılmasını önlemeye yardımcı olan koşulları ve uygulamaları ifade eder. Başka bir ifade ile hijyen, sağlığa zarar

verecek ortamlardan korunmak için yapılacak uygulamalar ve alınacak temizlik önlemlerinin tümüdür.

Süt hijyeninden bahsederken, sütün kaynağı olan hayvan aşağıdaki sağlık koşullarına sahip olmalıdır;

- Genel sağlık durumunda gözle görülebilecek herhangi bir hastalık, üreme sistemi salgısından kaynaklanan herhangi bir iltihap, ishal, ateşle birlikte barsak hastalığı veya belirli meme iltihabı göstermeyen,
- Süt ile insanlara geçebilecek bulaşıcı hastalık belirtisi göstermeyen,
- Sütün duyuşsal özelliklerinde anormallikler olmayan,
- Sütü etkileme ihtimali olan herhangi bir meme yarası olmayan,
- İnsan sağlığı için tehlikeli veya tehlikeli olma ihtimali olan, süte geçecek maddelerle tedavi edilmemiş hayvanlardan elde edilmelidir.

Bu sağlık koşullarının sağlanabilmesi için öncelikle hayvanlar kaliteli ve dengeli beslenmelidir. Nemlenmiş yemler aflatoksin içerebileceği ve bunun da süt ve süt ürünlerinde kansorejen etki yapacağı düşünülerek hayvanlara yedirilmemelidir.

Çiğ sütün hijyenik üretimi sağlanmalıdır. Bunun için; Hayvan barınaklarının tasarımı, planlanması, ve koşulları hayvanların sağlığını olumsuz etkilememelidir. (RG: 9.8.2006/2625) Sağım ve ilgili yerler bulaşma riskini önleyecek şekilde olmalıdır. Meme enfeksiyonlarının önlenmesinde, sağım hijyenine dikkat edilmeli ve sağım ekipmanı doğru kullanılmalıdır.

Çiğ süt sağıldıktan hemen sonra soğutulmalıdır. Sütün soğutulduğu yerler ve depolama tankları çok temiz tutulmalı ve dezenfekte edilmelidir.

Personel temizliği ve hijyenine önem gösterilmelidir.

Gıda Güvenliği ile ilgili olarak kayıtlar tutulmalıdır.

Çiğ sütün, süt ürünleri işleyecek işletmelere kabulü sırasında uygulanması gereken standartlar ile mikrobiyolojik kriterler şunlardır: (İlgili mevzuat Health and Hygiene Directive 92/446/EEC)

Toplam canlı bakteri sayısı ml'de < 100.000 adet

Toplam somatik hücre sayısı ml'de < 400.000 adet

Somatik hücre sayısının yüksekliği hayvan hastalıklarının, bakteri sayısının yüksekliği ise kötü hijyenin göstergesidir.

Somatik hücre sayısı yüksek sütte, meme dokusunun yağ ve laktoz sentez yeteneği azalır, süt içindeki yağ ve laktoz oranı düşer. Subklinik mastitislerde süt protein miktarı az oranda değişmektedir. Normal sütte en önemli süt proteini kazeindir. Bu proteinin besin değeri çok yüksektir ve kalitesi Hellim ve Yoğurt yapımı açısından önemlidir. Somatik hücre sayısı yüksek sütlerde kazein miktarı az, düşük kalitedeki peyniraltı suyu proteinleri miktarı ise yüksektir. Hellim ve Yoğurt yapımında somatik hücre sayısı yüksek sütlerin kullanılmasının, üretilen Hellim ve yoğurt miktarı ve kalitesi üzerine olumsuz etkileri vardır. Miktar düşer, lezzet bozulur.

Somatik hücre sayısındaki yükseklik aynı zamanda mastitis (Meme iltihabı) göstergesidir. Bunu tedavi etmek için antibiyotik kullanılmaktadır. Antibiyotikli sütler en az 5 gün imha edilmelidir. Süt ürünlerinde kullanılması halinde antibiyotik direncinin düşmesine sebebiyet vereceğinden insan sağlığı açısından olumsuz etki yapacağı aşikardır. Bunun yanında kaliteli ve temiz süte az miktarda antibiyotikli süt katılsa bile Yoğurt üretiminde yoğurt mayasını etkisiz hale getirmekte ve yoğurtlaşma olmamaktadır.

Hellim üretiminde ise verim ve kalitede olumsuz etki yapmaktadır. Çiğ sütte bakteri sayısındaki yükseklik, sütün asitliğini artırmakta ve asitliği gelişmiş sütlerden yapılan Hellim iyi pişirilme özelliğini kaybetmekte, yüksek ısıda erimekte ve toplu iğne başı büyüklüğünde sık delikli bir yapı oluşturmaktadır. Yoğurt üretiminde ise kıvam bozulmakta tat ekşimsi olmaktadır.

Unutulmamalıdır ki kaliteli süt ürünü kaliteli süttten yapılır. Kalitenin olmazsa olmazı ise hijyen kurallarına uymaktır.

Konut ve İşletmenizin Klima, VRV, CNC makine parkuru, Asansör gibi hassas elektronik cihaz ve makinelerinizi koruma altına alıyoruz.

180-275 Volt voltaj regülatörlerimiz ile cihazlarınızı düşük veya yüksek gerilimden ötürü yanmasını önlemek mümkün.

Uzmanlık Alanımız

Elektrik Enerji Kalitesi, Güç Sistemleri ve Enerji Verimliliği.

Detaylı bilgi için

0548 865 87 83

SSM 47. Yıl
BİRİCİK
1975

Biricik Elektrik
Mühendislik ve Enerji Sistemleri
47 yıldır üretiyoruz....

Adres: KTEZO Sanayi Sitesi, C-28, Lefkoşa, KKTC
Gsm: +90 548 865 87 83; Tel: +90 392 225 60 12
www.biricikelektrik.com; info@biricikelektrik.com

delta
UPS & Voltaj Regülatörleri

KKTC Yetkili Bayi

KIBRISIN DEĞERİ

Güvenle İçiyor
içiriyoruz!

+90 392 444 66 26

TÜFEKÇİ ÖMER USTA SOKAK NO: 24
BOĞAZKÖY - GİRNE

[HTTP://HEDIEYSU.ORG/](http://hediyeysu.org/)

NEW BLACK
AKDENİZ[®]
SINCE 2008

Kuzey
Kıbrıs'ın
Balık
Markası

Tadına doyamayacaksınız!

Aldığınız her Akdeniz Ton ile
siz de Kıbrıs Türk Eğitim Vakfı'na
katkıda bulunun.

omega
3 ve 6

%100
KATKISIZ

Şevket Hançerli Ticaret Ltd.

Kurtuluş Sok. No: 2 Yenikent, Gönyeli Lefkoşa, KKTC - Tel: 223 4855 - Faks: 223 4856 - info@shancerli.com

*Sadece bir ev değil, yepyeni
bir yaşama kucak açmaya hazır olun.*

Gönyeli Yaşam Sitesi

Gönyeli'de bilinen, değişmeyen Hacı Ali kalitesinde yepyeni bir
yaşam alanı doğuyor! Geç kalmayın!...

M.HACI ALİ İNŞAAT ŞTİ LTD.

Kızılay Sokak No:1 Yenişehir / Lefkoşa Tel: 228 06 82 - 227 02 23 / Cep Tel: 0533 853 15 44
www.hacialihomes.com

A.Şahoğluları Ltd. direktörlerinden genç ve başarılı bir isim Sabiha Şahoğluları....

Sabiha Şahoğluları
A.Şahoğluları Ltd. Direktörü

Alüminyum sektörüne farklı bir ivme kazandıran, yerli üretimin öncü ismi A.Şahoğluları Ltd.'in çalışmaları hakkında bilgi aldık. Ahmet Şahoğluları tarafından kurulan şirket cam işleri ile faaliyete başladı. Zamanla alüminyum kapı pencere sistemleri üzerine yönelen şirket, 1998 yılında alüminyum profil imalatı ile devam etti. 1998 yılında çocuklarının aile şirketine dâhil olması ile şirketi bugün yerli üretimin öncü isimlerinden biri olarak sanayi sektöründe yer alıyor. Şirket direktörlerinden Sabiha Şahoğluları şirketin faaliyetleri ve sektörün sıkıntıları hakkında bilgi aldık.

**“Sıfırdan profili üreterek KKTC’de bir ilki gerçekleştirdik”
Şirketiniz hakkında bilgi verir misiniz?**

Sabiha Şahoğluları: “1998 yılında abim ile benim de şirkete katılmamızla aile şirketi olarak çalışmalara başladık. 2004 yılında şu andaki iş yerimize yatırım yaptık. Her yıl daha fazla yatırım yaparak 15 bin m2 alan üzerinde çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Şuan 5 bin m2 bir alan daha yapılıyor. Alüminyum ithalat ile başlayan şirketimiz, alüminyumu yarı mamül olarak ithal ettiğimiz zaman da boya işlerine başladık. Alüminyum boyalı malzeme olarak çeşidini artırdık. Alüminyum kapı pencere sistemlerinin aksesuar satışlarını yapmaya başladık. Bunun yanında alüminyum ahşap görünümlü profiller üretmeye başladık. Aynı zamanda Yunanistan’dan Tehni firmasının kapı sistemlerinin bayiliğini alarak, press panel, yalıtımlı giriş kapılarının üretimine başladık. Bu ürün de revaçta olan bir ürün yelpazemizdir. 2019 yılında alüminyum profili külçeden imal etmeye başladık. Sıfırdan profili üreterek KKTC’de bir ilki gerçekleştirdik. Tüm bu yatırımları yaparken covid süreci yaşadık. Bu da bize olumsuz etki yarattı. Yurt dışı temaslarımız engellendi. Tabi bu süreç bir çok insanımıza da bazı şeyler kazandırmamıza neden oldu. Örneğin yurt dışında üretim gücü düşen veya üretimlerin zayıflamasından dolayı biz ülkemizdeki insanlara daha çok imkân ve finans sağlayarak bir çok profilleri temin ettik ve KKTC’deki alüminyum imalatçılarına çok büyük destek sağladık.”

**“Fabrikamızı da entegre bir tesis yapmak için çalışıyoruz”
Aylık üretim kapasiteniz nedir?**

Sabiha Şahoğluları: “Aylık üretim kapasitemiz 180 ton’dur. 130 tona kadar da satışlarımız var. Şuan güney ve Türkiye temaslarımız var. Yeşil Hat Tüzüğü üzerinden güneye alüminyum profil sistemlerimizin satışlarını başlattık. Türkiye ile ihracatlarımız da başladı. İşimizin en güzel yanı KKTC’deki tüm alüminyum firmalarından hurdaları alıp, geri dönüşüm sağlayarak ülkemize katma değer sağlıyoruz. En güzel yanı da geri dönüşümlü bir iş yapmamızdır. Fabrikamızı da entegre bir tesis yapmak için çalışıyoruz. Şuan tek eksikimiz bir döküm tesisi kurup, hammaddeyi burada tekrar eriterek profil üretmek ve eloksall dediğimiz yüzey işlemleri yapılan bir tesisi de buraya katmaktır. Çok yakında bunun da çalışmaları tamamlanınca tam entegre olmuş bir tesise sahip olacağız. Tüm çabalarımız ve yatırımlarımız bu yöndedir. Hedefimiz 2 yıldır. Maliyeti oldukça yüksek bir kurulum olduğundan dolayı bu hayalimizi 2 yıl içerisinde gerçekleştirmeyi hedefliyoruz.”

“Ada geneline hizmet vermeye çalışıyoruz”

Farklı bir alanda yeni bir tesis kurma düşünceniz var mı?

Sabiha Şahoğluları: “Buranın kapasitesi 15 m2’dir. Şuan 5200 m2 de yapım aşamasındadır. İkinci bir pres hattı da kurup, direk yurt dışı ihracatı yapma hedefimiz var. Şuan solar enerji profillerini üretiyoruz ve güneye çok talep var. Bunun yanı sıra mobilya profillerimiz ve perde profillerimiz var. Alüminyum yelpazemiz çok geniştir. Ada geneline hizmet vermeye çalışıyoruz. Şu an firmamızda 60 kişi çalışıyor. İlerleyen süreçte büyüdükçe sayımız da artacaktır.”

“Önemli noktalarımızda kalifiye elemanlarımız var”

Kalifiye eleman sıkıntısı yaşıyor musunuz?

Sabiha Şahoğluları: “En büyük sıkıntımız istihdam yapmaktır.”

Biliyorsunuz 3. Ülkelerden istihdam yapıyoruz. Biz yerli üretim yaptığımız ve yerli vatandaşımızı desteklemek istediğimiz halde burada çalıştıracak eleman bulamıyoruz. Maalesef ekonomik şartlar yerli insanlarımızı güneye yönlendiriyor. Biz de elimizden geldiğince bir şeyler yapmaya çalışıyoruz. Önemli noktalarımızda kalifiye elemanlarımız var. Bu iş zor ve çeşitlerle donatılmış bir iştir.”

“Yerli üretimin sürdürülebilmesi için devletin desteği şarttır”

Devletten destek alıyor musunuz?

Sabiha Şahoğluları: “Biz ülkemize böyle bir yatırım tesisi kurduktan

sonra imalatçılarla üretici arasında bir fark olmasını talep ettik. Her zaman bu konuyu dile getirdik. Ülkeye hammaddeyi getirdiğiniz zaman %5 gümrük katma değer vergisi ödüyorsunuz, alüminyum yarı mamül olarak ithal ettiğiniz zaman o da %5 katma değer vergisi ödüyor. Bu eşit şartlarda değildir.

Biz piyasanın ekonomisini ve dengesini bozmamak adına bayilerimize ona göre satış yapmaya çalışıyoruz. Türkiye'deki fiyatlarla dengeli tutmaya çalışıyoruz. Devlet yetkililerini bu konuyu anlattık fakat bu konuya bir çare bulamadılar. Yerli üretimin sürdürülebilmesi için devletin desteği şarttır.”

“Şuan dört dörtlük sanayimiz yok”

Sanayi sektörüne baktığınız zaman neler söylersiniz? Sanayi sektörü istenilen noktaya ulaştı mı?

Sabiha Şahoğluları: “Sanayi sektöründe başarılı iş insanlarımız var. Kendi çabalarımız ile KKTC’de bir yerlere gelmeye çalışan sanayicilerimiz olmasına rağmen beklentinin altındadır. En küçük bir makinenin parçası bozulursa onun imalatı ya da parçasını bulmak zor. Yurt dışından bunu tedarik ediyoruz. Kısacası ülkemizdeki sanayi sektörü güçlendirilmelidir. Şuan dört dörtlük sanayimiz yok. yokluklar içerisinden var olan sanayicilerimiz kendi çabaları ile bir yerlere gelmiştir.

Ülkemizdeki durumu da göz önünde bulundurursak, insana bile değer verilmezken, sanayi sektörüne nasıl bir değer verilecektir. Genç nesillerimizi kaybediyoruz. İnsanlara teşvik edici şeyler yapılmalı. İnsanlarımızı kazanmak için devletin birçok şey yapması gerektiğine inanıyorum.”

Cyprus Cyber Forensic

Kıbrıs Adli Bilişim Laboratuvarı

**Profesyonel Veri Kurtarma
Veri İnceleme Hizmetleri**

Uzman Mütalaası & Bilirkişilik
Adli Bilişim Uzmanı Medine ALBAYRAK

0533 886 85 11 Boğazköy / Girne
www.cypruscyberforensic.com

since
1915

NESİLDEN
Nesile
GELECEĞE

**Paşaköy
MAR Tavuk Çiftliği**

***Doğal Beslenen Piliçlerimiz
Tüm Raflarda Sizi Bekliyor***

Size En Yakın Marketinizdeyiz!

Sağlık İçin MAR Piliç

Erel Company direktörlerinden Didem Erel şirketin çalışmalarını anlatarak kadının toplumdaki yerine değindi.

Didem EREL
Erel Company Direktörü

“Kadına olanaklar sağlamak, kadının toplum içerisinde etkin rol almasını sağlayacaktır”

“2005 yılından itibaren aile şirketimizde çalışmaya başladım.”

Öncelikle sizi tanıyabilir miyiz? Erel Company’de aktif olarak çalışmaya nasıl başladınız? Sizi bu alanda çalışmaya ne itti?

Didem Erel: “1980 Lefkoşa doğumluyum. Üniversite tahsilimi Manchester’da inşaat ve çevre mühendisliği üzerine tamamladım. Adaya 2002 yılında dönüş yaptıktan sonra kısa bir süre farklı bir şirkette ve 6 ay kadar da Luxembourg da Avrupa Birliği Parlamentosunda satıp 2005 yılından itibaren aile şirketinde çalışmaya başladım.”

“Kökleşmiş olmanın artı yönleri yanında kurumsallaşma konusunda ise eksi yönleri vardır”

Aile şirketi olmanın avantajları ve dezavantajları var mıdır?

Didem Erel: “Her işletmenin avantajları ve dezavantajları vardır. Kökleşmiş olmanın artı yönleri yanında kurumsallaşma konusunda ise eksi yönleri vardır. Şirket içerisinde aile bağlarını bir yere bırakarak, denge kurmayı öğrenmek çok önemlidir. Anne ve babamın açık görüşlü ve demokratik olması bizim dengeleri kolaylıkla kurmamızı sağladı. Zaman içerisinde farklılıkları kişisel almamayı öğrenerek dezavantajları, avantaja çevirmeyi başardık.”

“Şirketimiz çalışmalarına dedemiz Derviş Erel’in mobilya atölyesi ile başladı.”

Erel Company nasıl kuruldu? Geçmişinden bahseder misiniz?

Didem Erel: “Şirketimizin kökleri 1942’lere dayanmaktadır. Babam ve amcam o yıllardan başlayarak okul hayatları süresince de dedem Derviş Erel’in mobilya atölyesine destek vermişler ve zaman içerisinde Atölye için getirelen hammadde yelpazesi ithalatı düşünecek kadar şekillenmiştir.”

Erel Company Ltd 70’li yılların sonlarında kurulmuş ve yıllar içerisinde farklı alanlarda üretim kanadını da tekrardan geliştirmiştir. Günümüzde ahşap ithalatına Avrupa Birliği, Asya, Amerika ve Türkiye’yi de içine alan yaklaşık 29 ülkeden devam etmekteyiz.

İthal ettiğimiz ürünlerin %95i direk olarak üretici firmaların kendilerinden temin edilmektedir.”

Şirketimiz bundan 5-6 yıl önce geçmiş deneyimlerini baz alarak büyük bir AB projesi ile mobilya üretimine de girmiş ve tamamen güneş enerjisi ve bilgisayar kontrollü makineler ile modüler seri üretim, kişiye özel üretim, çocuklar için Montessori serisi ve mutfaklar gibi farklı Ahşap üretim kalemlerini portföyüne katmıştır. Şu an babamızla üçüncü jenerasyon olarak şirkette birlikte çalışmaktayız.

Üniversite başvurularımı yaparken şirkete dönmeyi hep hedef aldığımdan ahşap alanına en yakın olabileceğini düşündüğüm inşaat mühendisliğini seçmiştim sonrasında da aile şirketimize ek olarak kendi mesleğimde icra etmek adına nyap-saty işleri ile uğraşan ikinci firmamız Babavura Enterprises Ltd’yi kurduk.”

“Kadınlara olanak sağlamak, toplum içerisinde etkin rol almaları ile sonuçlanacaktır.”

Kadının toplum içerisinde ki rolü çalışma hayatını etkilemekte midir, çalışma hayatında ne gibi zorluklarla karşılaşmaktadır?**Didem Erel:** “Sadece adamızda değil dünyanın birçok ülkesinde Kadın 2022 yılında toplumda hak ettiği yeri halen alabilmiş değildir. Kadına yüklenen geleneksel aile, yaşlı ve çocukların bakımını onun iş hayatına harcaması gereken zamandan çalmaktadır. Üstlenme Toplum içerisindeki tüm yaşlılar ve çocuklarımıza kaliteli ve sağlıklı zaman geçirebilecekleri alternatifler üretilmedikçe bu sıkıntılar yaşanmaya devam edecektir.”

Kadın sadece ekonomik aktiviteler içerisinde değil girdiği ortamda fark yaratır ve bunu kadın olduğu için değil toplumun %50’ sini temsil ettiği için yapar. İlk etapta Kadına birçok alanda kotalar konulması gerekecektir, şöyle düşünün Farklı perspektiften bakabilecek bakış açılarını saha dışında bıraktığınız zaman oyunu hep tek taraflı oynamaya ve aynı hataları defa defa yapmaya mahkumsunuzdur. Fakat bu kotalar kullanılırken “kadın” olduğu için değil, söz konusu alanda bir katkısı olacak nitelikli bireylerin bulunması ve desteklenmesi gereklidir.

“Erel Company çevreci ve sürdürülebilir bir yaklaşım benimsemiştir”

Erel Company kaç farklı ürün kategorisi sunmaktadır, ahşap ürünlerinde hangi noktalara dikkat etmektedir, üretilen ahşaplarda nelere dikkat edilmektedir?

Didem Erel: “Erel Company evin temel aşamasından içinde on yıllardır yaşıyor olduğunuz tüm dönemlerde ihtiyacınız olabilecek her türlü ahşap bazlı ürünleri sağlamaktadır. Ürünler imiz dünyaca kabul görebilecek standartları taşımaktadır ve büyük bir çoğunluğu yağmur ormanlarına ve insan sağlığına önem veren sertifikaları taşımaktadır. Firmamız kurulduğu günden beridir çevreci ve sürdürülebilir bir yaklaşım benimsemiştir.”

“Şirketimiz ada geneline hizmet vermektedir.”

Erel Company nerelerde hizmet etmektedir?

Didem Erel: “Yeşil hat tüzüğü sayesinde, üretmekte olduğumuz ürünlerde ada genelinde hizmet verebiliyoruz, İthalat bacasında ise tüm Kuzey Kıbrıs’a ürün nakliyesi gerçekleştirilmektedir”

Serakinci LTD
Ecza Deposu

Intra Hoof-fit

Intra Repiderma

SÜRÜDEKİ TIRNAK
PROBLEMLERİNE ÜÇLÜ ÜRÜN
KOMBİNASYONU İLE KESİN ÇÖZÜM

Intracare

HELLİM YENİDEN ESKİSİ GİBİ

 Raşit Şirketler Grubu markasıdır.

Arden

ONALT GROUP

KALİTEYİ
KUZEY KIBRIS İLE
BULUŞTURUYORUZ!

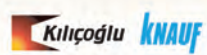
DİSTRİBÜTÖRLÜKLERİMİZ

Adell

BOVER

+90 392 444 52 53 f kaleboya @kaleboya_onaltgroup www.kaleboya.com

Onlarca dondurulmuş ürün çeşidi ile Kıbrıs'ın en büyük donmuş gıda fabrikası

Kıbrıs Evi
Frozen Food

Ürettikçe Büyüyoruz

REŞAT GÜNHAN
İŞLETMELERİ LTD.

Tel: 0392 815 8900

f Kıbrıs Evi Frozen Foods
@ kibrisevifrozenfoods

www.kibrisevifrozenfood.com

CASA Oliva

SİZİN HİKAYENİZ ŞİMDİ BAŞLIYOR
DOĞA İLE DOST, DOĞA İLE BÜTÜN

Her detayı incelikle düşünülerek tasarlanmış, toplamda 14 villadan oluşan Casa Oliva, doğal ve yalın dış cephe görünümü, modern estetik tarzı ile zeytin ağaçlarıyla çevrelenmiş bir arazide yer alıyor.

Kapınızdan çıktığınız anda yeni kesilmiş çimlerin kokusunu hissetmek, kuş sesleri ile güne merhaba demek, yoğun bir günün ardından bahçenizde oturup tertemiz dağ esintisini yüzünüzde hissetmek.

Doğayı evinize taşıyan tasarımlarla, dokunduğunuz her köşede dinginliği ve huzuru yeniden keşfedeceğiniz Casa Oliva'da yeni bir hayat sizleri bekliyor.

ozyalcinconstruction

ozyalcinconstruction_

0392 650 2900 | 0548 850 2900

sales@ozyalcinconstruction.com

www.ozyalcinconstruction.com

limon

fatura ödeme platformu

QR kodu okutarak
web sitemize
kolayca erişebilirsiniz.

TÜM FATURALARINIZI

BAYİLERİMİZDEN

MOBİL
UYGULAMAMIZDAN

WEB SİTEMİZDEN

HIZLI, GÜVENİLİR, SORUNSUZ BİR ŞEKİLDE ÖDEYEBİLİRSİNİZ.

KKTC
TELEKOMÜNİKASYON

TURKCELL
KUZEY KIBRIS

Velesped
LEFKOŞA

Digiturk

extend
BROADBAND

Doğu Akdeniz
Üniversitesi

ZZİRVE
sigorta

Tüm Belediye Faturaları

www.limonfatura.com

DOWNLOAD ON THE
App Store

GET IT ON
Google Play

NAKİT

**HESAP KARTI
KREDİ KARTI**

Limon fatura ödeme platformu, bir **Basel Holding** kuruluşudur.

Sahibi:
KTSO(a)
Ali Kamacıoğlu

Editör ve
Genel Yayın
Yönetmeni:
Hüseyin Ezgin

İçerik, Pazarlama ve
İletişim Komitesi:
Deniz Berkol, Doğa
Dönmezer, Selin Desem

Kıbrıs Türk Sanayi Odası İletişim
Adres: Organize Sanayi Bölgesi, 2. Cadde,
No: 19 Lefkoşa / Kıbrıs
Tel: (0392) 22 58 131 Faks: (0392) 22 58 130
E-Posta: hezgin@kibso.org
<http://www.kibso.org>

Mesarya Ajans İletişim
Tel: (0392) 22 56 595 / 96
Reklam Sorumlusu: Nöber Gürtay
Sayfa Düzeni: Nazire Büyükoğlu
Reklam Tasarımı: Safiye Özyürekçiler
Röportaj: Şükrü Burağan
Baskı: Okman Printing Ltd.